

Agroecologia regenerativa o regenerativa corporativa? Don't look up, mira cap abaix

Si encara no has sentit a parlar de l'agricultura regenerativa aviat ho faràs, però per on t'arribarà? Amb sort, serà una publicació del projecte de les Planeses del CREAM o un reel d'un pagès regeneratiu, com el Francesc Font. Però també pot ser que t'arribi *spam* de Bayer-Monsanto. La regenerativa està de moda, així que actors molt diversos la presenten com una estratègia crucial per mitigar la crisi climàtica ¿És cert? Veiem-ho

Es *vox populi* que la pagesia viu escanyada: fertilitat a la baixa, clima imprevisible, marges estrets... quan no és una cosa és l'altre. No li donem molta importància perquè els supermercats segueixen plens i qui dia passa any empeny. Però la degradació va a l'alça. D'aquí que sorgeixin alternatives com l'agricultura regenerativa.

¿En que consisteix? En poques paraules, es tracta de posar al centre la regeneració de la vida del sòl agrari, una vida de la que no se'n parla prou. Dècades de destrucció de la vida subterrània per part de l'agricultura industrial han passat desapercebudes, però hauriem de posar molta més atenció a aquesta vida microscòpica, crucial per a la reproducció de la vida. No hi ha agricultura sostenible sense biodiversitat subterrània. I no hi ha energia més renovable que aquesta energia microbiològica.

És un fet que l'agricultura industrial ha incrementat la productivitat de calories per hectàrea. I per tant, també ha crescut la població. De fet, molts de nosaltres no existiríem sense la irrupció del diesel o els agroquímics. Però és igualment evident que aquest procés ha implicat una enorme degradació ambiental. Mengem petroli. I això té importants impactes sobre la salut, la de cadascú de nosaltres i la del planeta. Si ja hem superat sis dels nostres nou límits planetaris, és en bona mesura degut a l'agricultura industrial ¿Fins quan podem sostenir una situació insostenible? La terra està esgotada per l'impacte de l'energia fòssil en forma de biocides, fertilitzants i llaurades constants. I només aconseguim que segueixi produint a base de, adivina, si, a base de quantitats cada cop més grans d'energia fòssil. És un peix que es menja la cua.

La bona notícia és que, per la mateixa regla de tres, a més energia microbiològica recuperem als nostres camps, menys energia fòssil necessitem. L'agricultura regenerativa va d'això. I ho aconsegueix amb tècniques com la cobertura permanent del sòl o el llaurat mínim. D'aquesta manera, acumulem al sòl més matèria orgànica, més carboni, més aigua, més fertilitat. En definitiva, més vida!

Ens hi juguem molt. Perquè no només estem enviant a l'atmosfera el carboni dels jaciments de petroli, sinó també el que es genera cada cop que cremem un bosc o degradem la terra ¿Sabies que la matèria orgànica del sòl és la reserva de carboni més gran després dels oceans però portem dos segles degradant-la? El resultat és que la terra agrícola ha passat de ser un receptor de carboni a ser un emissor. Milions de tones de carboni es perden a l'atmosfera amb cada llaurada excessiva, amb cada sòl despullat. I la pèrdua de fertilitat que això provoca es compensa amb els fertilitzants nitrogenats sintètics, els quals al seu torn envien encara més diòxid de carboni a l'atmosfera, ja que degraden la matèria orgànica. Regeneration International calcula que en total aquestes emissions poden sumar anualment com a mínim unes 51 Gt de CO₂, a les que cal sumar les 52 Gt que provoca la degradació de les terres de pastura. En total, 3 vegades més que el que emetem cada any amb cremant combustibles fòssils! Don't look up, mira cap avall.

S'entén ara perquè són vitals les pràctiques agrícoles i ramaderes que poden tornar a convertir la terra en un magatzem de carboni, aigua i vida? El 6è informe d'avaluació de l'IPCC de 2023 calcula que "el potencial de reducció de GEH de l'agroecologia és similar o superior al que ofereix la transició a les renovables". Amb les pràctiques regeneratives podem mitigar el canvi climàtic, la crisi de biodiversitat i també la sequera. I surt igualment a compte per a la pagesia, ja que un cop superats els anys inicials de transició la seva tasca esdevé més rentable, saludable i autònoma, necessitant menys biocides, diesel i fertilitzants; productes que, de fet, són cada cop més cars. Com s'afirma des del projecte Atmosterra, és temps de "llaurar el cel i recarbonitzar el sòl".

Estem doncs davant d'una proposta rodona, no? Malauradament, no tot és tan bonic. Com no podia ser d'una altra manera, els interessos corporatius per capturar i distorsionar l'agricultura regenerativa són intensos.

Una de les raons d'aquest interès és que des de fa uns anys la captura agrícola de carboni és un dels actius que poden comprar-se als mercats de carboni. No és que sigui un problema pagar a la pagesia per fer bé les coses. De fet, hi ha productors independents que preservant els seus agrosistemes i aconseguint reduccions d'emissions estan obtenint beneficis addicionals als mercats de carboni. El problema és que, com explica la Via Camperola, els mercats de carboni impulsats per les grans corporacions estan plens de trampes.

En primer lloc, els que més s'estan beneficiant dels programes de recolzament a la conversió regenerativa són multimilionaris i fons de pensions que han anat comprant grans àrees de conreu els darrers anys per afegir-los a la seva cartera d'inversions "verdes". A uns 20 dòlars per tona de carboni segrestat hi ha molts diners a guanyar. I com que vivim en un casino financer global, es guanyen més diners especulant amb els plans de regeneració que gestionant realment la terra. Això està provocant una nova ronda d'acaparament de terres a tot el món.

En segon lloc, l'organització Grain ens recorda que aquests mercats de carboni proporcionen "un incentiu poderós per atraure els agricultors a les plataformes digitals que les corporacions agroindustrials i les grans empreses tecnològiques estan desenvolupant conjuntament per influir en els agricultors en la seva elecció d'inputs i pràctiques agrícoles". Climate Field View de Bayer o el «Centre d'operacions» de John Deere en són dos exemples.

La tercera trampa té a veure amb que l'agricultura regenerativa corporativa està promovent... l'ús d'herbicides! Si, tal com sona. L'ecorrègim europeu promou un tipus de "sembra directa" intensiu en herbicides i maquinària de gran potència. Es llaura menys la terra, però a canvi s'utilitza encara més glifosat, un herbicida tòxic conegut sobretot pel nom comercial de Roundup, el producte estrella de la megacorporació [Bayer-Monsanto](#). És potser un gripau que ens hem d'empassar a canvi de no veure reduïda la producció d'aliments? No, la realitat és que existeixen múltiples alternatives pel maneig de les herbes no desitjades, com l'eliminació mecànica o els cultius associats.

I ara ve la gran pregunta: ¿ok, no són tot flors i violes, però estem almenys reduint el carboni de l'atmosfera? Doncs tampoc està gens clar, ja que els sistemes dominants de pagaments s'han dissenyat de manera que només surt a compte si s'exploten milers d'hectàrees, en les que s'analitzen mitjançant drons unes poques dades, insuficients per fer-se una idea de la salut ecològica d'una finca. A més, es mesura el carboni sobre la base de contractes de 10 anys, tal com interessa als inversors, obviant que la ciència diu que en realitat necessitem garanties de retenció d'almenys 100 anys.

No amiguís, el mercat no ho resol tot. Les bules climàtiques compren el dret a emetre des d'una posició de privilegi. I transmeten la idea de que compensar les emissions industrials protegint boscos o canviant pràctiques agrícoles serà suficient, el que a la pràctica permet procrastinar en la que hauria de ser l'estratègia central, que és l'auto-limitació de les emissions.

Podem veure les limitacions de l'agricultura regenerativa corporativa en el cas d'Unilever, una de les empreses d'aliments més grans del món. L'empresa anglo-holandesa diu estar compromesa "en una transició cap a l'agricultura regenerativa" amb una enorme plantació de 2 mil 250 hectàrees de tomàquets a Badajoz gestionada per Conesa, empresa agrícola coneguda per les seves pràctiques d'explotació laboral. Han implementat millores en el reg que impliquen, afirmen, una reducció del 35% l'ús de l'aigua i un augment del rendiment dels seus cultius en 30%. I com que Extremadura travessa la pitjor crisi hídrica de la història, sembla una bona idea. El problema és que la raó principal de la falta d'aigua no és la sequera persistent, sinó l'expansió descontrolada de l'agricultura de regadiu destinada a l'exportació. És a dir, l'arrel del problema no és la manera en com es produeixen els tomàquets, sinó que es produeixen molts tomàquets, masses tomàquets!

No és estrany doncs que els pioners de l'agricultura regenerativa estiguin furiosos amb la cooptació del terme. El que necessitem no són solucions corporatives, sinó un ample impuls a l'agroecologia regenerativa. No necessitem convertir el cultiu de carboni en un actiu financer, sinó recolzar les bones pràctiques amb polítiques públiques i consum responsable. I els fons per aquesta transició han de venir sobretot d'un increment de la tributació verda a les empreses amb altes emissions. Si el bé comú inclou la justícia climàtica, perquè les granges haurien d'assumir els riscos i les despeses de la transició elles soles?

Notes de l'episodi

The most critical cause and solution to climate change

Regeneration International

https://www.youtube.com/watch?v=2X8np4n_fHg

La matèria orgànica al sol, la clau de la mitigació climàtica

Regeneration International

<https://regenerationinternational.org/2024/11/22/soil-organic-matter-the-most-critical-cause-and-solution-to-climate-change/>

Aranzels, sobirania alimentària i desglobalització

Justicia Alimentària - El Salto

<https://www.elsaltodiario.com/opinion/javier-guzman-viva-aranceles>

Agricultura regenerativa. Cara i creu d'un antídoto climàtic

<https://www.elcritic.cat/opinio/arnau-montserrat/agricultura-regenerativa-la-cara-i-la-creu-dun-antidot-climatic-127964>

Les Planeses, la granja polivalent regenerativa del CREAF

Regenera

<https://regenera.creaf.cat/planeses/>

Formació i assessorament en agricultura regenerativa

Regen Academy

<https://theregenacademy.com>

Expulsió dels pobles Ogiek a Kenia per acaparament de terres "regeneratiu"

Regeneration International

https://regenerationinternational.org/2023/11/20/why-we-are-boycotting-cop28/?utm_medium=email&utm_source=engagingnetworks&utm_campaign=nov+23+newsletter&utm_content=nov+23+newsletter

Bayer celebra ús de glifosat a l'agricultura regenerativa

Bayer

<https://efeagro.com/bayer-glifosato-agricultura-regenerativa/>

La insostenible petjada ecològica dels països catalans

El Crític

<https://www.elcritic.cat/opinio/joan-buades/la-insostenible-petjada-climatica-dels-paisos-catalans-227808>

La responsabilitat de l'agricultura en la superació de 6 dels 9 límits planetaris

Science Advance

<https://doi.org/10.1126/sciadv.adh2458>

Regenerativa corporativa o agroecología regenerativa?

Rebelion

<https://rebelion.org/la-agricultura-regenerativa-era-una-buena-idea-hasta-que-las-corporaciones-se-apoderaron-de-ella/>